

**TEISINGUMO MINISTERIJOS PATEIKTOS LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJOS DĖL KLAUSIMŲ, NUMATYTŲ SVARSTYTI
2018 M. GRUODŽIO 6 D. IR 7 D. EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO IR VIDAUS REIKALŲ TARYBOJE, APIBENDRINIMAS**

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESME	LIETUVOS POZICIJA
<p>1. Direktyva dėl teisinių atstovų įrodymų rinkimo tikslais.</p> <p>Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės</p> <p>- Bendras požiūris</p> <p><i>Directive on legal representatives for gathering evidence</i></p> <p><i>Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on the appointment of legal representatives for the purpose of gathering evidence in criminal proceedings</i></p> <p>- General approach</p>	<p>Šia direktyva siekiama nustatyti taisyklės dėl teisinio atstovavimo tam tikriems paslaugų teikėjams Europos Sąjungoje, siekiant surinkti įrodymus baudžiamosiose bylose.</p> <p>Įvairiose valstybėse narėse šiuo metu taikomi skirtingi metodai, susiję su įpareigojimais paslaugų teikėjams teikiant įrodymus baudžiamajame procese. Teisinio reguliavimo fragmentiškumas kelia teisinį netikrumą proceso dalyviams, o paslaugų teikėjams gali būti taikomi skirtingi, kartais tarpusavyje prieštaraujantys įpareigojimai ir gali galioti skirtinga su tuo susijusių sankcijų taikymo tvarka, priklausanti nuo to, ar jie teikia paslaugas nacionaliniu mastu, tarpvalstybiniu mastu Sąjungos viduje, ar iš Sąjungai nepriklausančių šalių.</p> <p>Siekiant sumažinti kliūtis laisvai teikti paslaugas, šia direktyva paslaugų teikėjams nustatomas įpareigojimas paskirti Sąjungoje teisinį atstovą, kuris priimtų, vykdytų ir priverstinai vykdytų nurodymus, kuriais kompetentingos nacionalinės institucijos bei Europos prokuratūra siekia surinkti įrodymus baudžiamosiose bylose.</p> <p>Nustačius visiems Sąjungoje veikiantiems paslaugų teikėjams taikomą įpareigojimą paskirti teisinį atstovą būtų užtikrinta, kad visada bus aiškus adresatas, kuriam būtų galima teikti nurodymus, kuriais siekiama surinkti įrodymus baudžiamosiose bylose.</p> <p>Direktyva nebus taikoma tais atvejais, kai paslaugų teikėjai yra įsisteigę tik vienos valstybės narės teritorijoje ir teikia paslaugas tik tos valstybės narės teritorijoje. Direktyvoje vartojamos sąvokų apibrėžtys iš esmės atitinka apibrėžtis, numatytas Pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių, taikytinų elektroniniams įrodymams baudžiamosiose bylose. Valstybės narės turės</p>	<p>Pritartina bendrajam požiūriui. Pirmininkaujanti valstybės narės parengtas kompromisinis direktyvos tekstas užtikrins didesnę teisinį tikrumą bei procesų skaidrumą vykdant valstybių narių kompetentingų institucijų bei Europos prokuratūros nurodymus, kuriais reikalaujama pateikti paslaugų teikėjų turimus įrodymus baudžiamosiose bylose.</p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
	<p>užtikrinti, kad jų teritorijoje įsisteigę arba paslaugas teikiantys paslaugų teikėjai suteiktų savo teisiniam atstovui reikiamus įgaliojimus bei skirtų pakankamus išteklius nurodymų vykdymui. Taip pat numatyta tiek paslaugų teikėjo, tiek teisinio atstovo atsakomybė už šioje direktyvoje numatytų reikalavimų nesilaikymą.</p> <p>Taryboje bus siekama bendrojo požiūrio dėl šios direktyvos teksto.</p>	
<p>2. Direktyva dėl pranešėjų.</p> <p>Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos</p> <p>- Pažangos ataskaita</p> <p>Directive on whistleblowers.</p> <p><i>Proposal for directive of the European Parliament and of the Council on the protection of persons reporting on breaches of Union law</i></p> <p>- Progress report</p>	<p>Siuo metu Europos Sąjungoje pranešėjams teikiama apsauga įvairiose valstybėse narėse yra fragmentiška, o įvairiose politikos srityse nevienoda. Todėl, Europos Komisijos pasiūlyme priimti Europos parlamento direktyvą dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos, siūloma nustatyti bendrus minimalius asmenų, pranešančių apie pažeidimus, apsaugos standartus. Pasiūlyme išvardijamos konkrečios sritys, kuriose pranešėjų apsaugą būtina užtikrinti.</p> <p>Siūlomi įtvirtinti trys informacijos apie pažeidimus pateikimo būdai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vidiniu kanalu; • kompetentingai institucijai; • viešai. <p>Nustatomos sąlygos, į kurias pranešantis asmuo turėtų atsižvelgti sprendamas dėl informacijos pateikimo vienu ar kitu kanalu. Taip pat nustatoma valstybių narių prievolė užtikrinti, kad privačiame ir viešajame sektoriuose veikiantys juridiniai subjektai įdiegtų tinkamus vidaus pranešimų kanalus ir nustatytų pranešimų priėmimo ir tolesnių veiksmų gavus pranešimą procedūras. Pasiūlyme nurodoma, kad pranešimų teikimo kanaluose būtų garantuojamas pranešimą pateikusių asmens tapatybės konfidencialumas. Šis elementas išskiriamas, kaip esminis pranešėjų apsaugos aspektas.</p> <p>Kompetentingomis paskirtos institucijos turi turėti būtinus gebėjimus ir įgaliojimus įvertinti pranešime pateiktų kaltinimų tikslumą ir šalinti praneštus pažeidimus, be kita ko, pradėdamos</p>	<p>Derybų eiga ir pasiekta pažanga tenkina. Tarybos Darbo grupės posėdžiuose dokumento projekto evoliucionavo mums tinkama linkme ir esminiai elementai didžiąja dalimi atitinka mūsų nacionaliniame reguliavime sukurto pranešėjų apsaugos mechanizmo nuostatas.</p> <p>Pasirinkti dokumento teisinis pagrindas (pagrindai) pagrįstas, pakankamas ir, mūsų manymu, adekvatus. Džiugina, kad derybų metu pavyko išlaikyti bendrą požiūrį dėl vieno unifikuoto pranešėjų apsaugą reglamentuojančio teisinio instrumento, kuris apimtų kiek įmanoma daugiau sektorių ir sudarytų galimybes veiksmingai taikyti šį mechanizmą, užtikrinti kokybiškesnę pranešėjų apsaugą.</p> <p>Pažymėtina, kad visi esminiai probleminiai klausimai Lietuvai, kurie buvo fiksuoti atsiradus siūlymui, derybų eigoje buvo išspręsti mums palankiai.</p> <p>Nemaža dalis Europos Parlamento pateiktų siūlymų tekstui yra techninio pobūdžio, kurie suteikia dokumento tekstui glaustumo ir aiškumo, todėl vertintini teigiamai ir yra priimtini.</p> <p><u>Lietuva aiškiai pasisako už platesnės mechanizmo taikymo ribas, jeigu tai atitiks teisinį pagrindą, taip pat trijų lygių (pakopų) pranešimų teikimo sistemą (esant išimtinėms, direktyvoje numatytoms sąlygoms turėtų būti galima pranešimą teikti iš karto išoriniu kanalu arba viešai), bei pareigą nagrinėti visus pranešimus, nepaisant jų pavojingumo, jei jie atitinka direktyvoje nustatytas sąlygas ir jais yra pažeidžiamas viešasis interesas arba</u></p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
	<p>tyrimą, baudžiamąjį persekiojimą ar lešų išieškojimą ar pagal savo įgaliojimus įgyvendindamos kitus tinkamus taisomuosius veiksmus.</p> <p>Pateikiami siūlymai dėl vidinių ir išorinių kanalų įdiegimo, veikimo, jų struktūros ir atgręžtinio ryšio jais pasinaudojusiems asmenims užtikrinimo.</p> <p>Taip pat siūloma nustatyti aiškias sąlygas, kurias pranešėjas turi atitikti, kad būtų saugomas pagal šią direktyvą. Siūloma nustatyti pareigą valstybės narėms imtis būtinų priemonių uždrausti bet kokios formos tiesioginius ar netiesioginius atsakomuosius veiksmus (neigiamą poveikį) prieš pranešėjus. Nurodomos galimos neigiamo poveikio formos. Taip pat nustatomos pranešimų teikėjų apsaugos nuo neigiamo poveikio priemonės.</p> <p>Be kita ko, siūloma įpareigoti Valstybes nares nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas, taikytinas fiziniams ar juridiniams asmenims, kurie trukdo teikti pranešimus, imasi atsakomųjų priemonių prieš pranešimų teikėjus ar iškelia nepagrįstas bylas prieš juos, pažeidžia pareigą saugoti pranešimų teikėjų tapatybės konfidencialumą.</p> <p>Pasiūlyme nustatomi minimalus apsaugos standartai, o valstybėms narėms paliekama galimybė nustatyti arba išlaikyti pranešėjų teisėms palankesnes nuostatas.</p>	<p>keliama jam grėsmė – dėl šio aspekto galimas lankstumas derantis su Europos Parlamentu.</p>
<p>3. Tarybos sprendimas dėl derybų dėl ES ir JAV susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų</p> <p>Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas dėl Europos</p>	<p>Komisijos Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo siekiama suteikti įgaliojimus Komisijai pradėti Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų derybas, siekiant sudaryti transatlantinį susitarimą dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų vykdamą teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose.</p> <p>Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 218 straipsnio 3 ir 4 dalies nuostatas Taryba turi suteikti įgaliojimus pradėti derybas, priimti derybinius nurodymus ir suteikti įgaliojimus pasirašyti ir sudaryti susitarimą.</p>	<p>Lietuva iš esmės pitaria Komisijos parengtai Rekomendacijai dėl Tarybos sprendimo, kuriuo Komisija įgaliojama Europos Sąjungos vardu vesti derybas dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl teisminių institucijų tarpvalstybinės prieigos prie paslaugų teikėjo turimų elektroninių įrodymų baudžiamajame procese. Manome, kad vienas svarbiausių šio susitarimo tikslų yra spręsti šalių teisės aktų kolizijos klausimus, kartu užtikrinant pagrindines teises ir laisves bei bendruosius ES teisės principus, įtvirtintus Europos Sąjungos sutartyse ir Pagrindinių teisių chartijoje. Lietuva visada <u>palaike</u> iniciatyvą pradėti derybas su JAV dėl elektroninių įrodymų</p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
<p>Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų vykdančią teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose</p> <p>- Politiniai debatai</p> <p><i>Council Decision on the opening of negotiations for EU-US agreement on cross-border access to e-evidence.</i></p> <p><i>Recommendation for a Council decision authorising the opening of negotiations in view of an agreement between the European Union and the United States of America on cross-border access to electronic evidence for judicial cooperation in criminal matters</i></p> <p>- Policy debate</p>	<p>Pažymėtina, kad viena iš pagrindinių Europos Sąjungos valstybių narių (ir iš viso pasaulio) teikiamų savitarpio teisinės pagalbos prašymų dėl prieigos prie elektroninių įrodymų gavėjų yra Jungtinės Amerikos Valstijos, kuriose yra didžiausių paslaugų teikėjų pagrindinės buveinės. Esama procedūra vidutiniškai užtrunkanti 10 mėnesių, dažnai yra per lėta ir dėl to neproporcingai naudojami ištekliai. Kaip alternatyvi priemonė teisminiam bendradarbiavimui yra skatinamas tiesioginis bendradarbiavimas su JAV paslaugų teikėjais, tačiau jis taikomas tik su turiniu nesusijusiems duomenims ir pagal JAV teisės aktus yra savanoriškas. Pažymima, kad toks bendradarbiavimas gali būti nepatikimas, jo metu gali būti neužtikrinama, kad bus laikomasi tinkamų procedūrinių garantijų, skaidrumo, atskaitomybės. JAV atžvilgiu, JAV institucijos tokius duomenis iš ES paslaugų teikėjų paprastai gali gauti tik pagal savitarpio teisinės pagalbos prašymą.</p> <p>ES ir JAV susitarimas prisidėtų prie ES pasiūlymų dėl elektroninių įrodymų paketo tikslo ir veiksmingumo, visų pirma dėl turinio duomenų, kuriuos JAV paslaugų teikėjai saugo Jungtinėse Amerikos Valstijose. Jis sudarytų galimybę tiesiogiai bendradarbiauti su paslaugų teikėju sukurdamas veiksmingesnę teisinę sistemą teisminėms institucijoms, nes šiuo metu ES specialistai, norėdami gauti turinio duomenis pagal savitarpio teisinės pagalbos prašymus, susiduria su sunkumais.</p> <p>Taip pat Susitarimas prisidėtų sprendžiant įstatymų kolizijos klausimus, kai paslaugų teikėjai susiduria prieštaraujantiais teisiniais įsipareigojimais vykdant kitų šalių institucijų nurodymus.</p> <p>Derybiniuose nurodymuose pateikiami pagrindiniai derybų tikslai (nustatyti bendras taisyklės ir spręsti įstatymų koliziją dėl orderių, skirtų gauti elektroninius įrodymus; sudaryti galimybės paslaugų teikėjui abipusiškumo pagrindu tiesiogiai perduoti elektroninius įrodymus prašančiam institucijai; užtikrinti pagarbą pagrindinėms teisėms, laisvėms ir</p>	<p>Europos Sąjungos vardu. Tai mums leidžia tikėtis stiprios derybinės pozicijos JAV atžvilgiu, kas leis greičiau pasiekti susitarimą bei geriau atstovauti bendriems valstybių narių interesams bendradarbiaujant su JAV paslaugų teikėjais.</p> <p>Sitūloni derybiniai nurodymai yra aiškūs ir išsamūs, o juos formuojant remtasi Tarybos patvirtintu bendruoju požiūriu dėl Elektroninių įrodymų reglamento bei kitomis taisyklėmis. Tuo pačiu svarbu pažymėti, kad Elektroninių įrodymų reglamento tekstas nėra galutinis ir jis dar gali keistis po derybų su Europos Parlamentu. Todėl derybos su JAV privalės būti derinamos su diskusijų Europos Parlamente rezultatais.</p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
	<p>bendriesiems ES teisės principams, įtvirtintiems Europos Sąjungos sutartyse ir Pagrindinių teisių chartijoje) bei aspektai, kurie turi būti aptariami siekiant nustatyti tikslų.</p> <p>2018 m. kovo 23 d. Jungtinių Amerikos Valstijų Kongreso priimtu Jungtinių Amerikos Valstijų CLOUD įstatymu JAV leidžiama sudaryti vykdomuosius susitarimus su užsienio vyriausybėmis, kurių pagrindu JAV paslaugų teikėjai galėtų teikti turinio duomenis tiesiogiai toms užsienio vyriausybėms.</p>	
<p>4. Tarybos sprendimas, kurio suteikiami įgaliojimai dalyvauti derybose dėl Budapešto konvencijos Antrojo papildomo protokolo.</p> <p>Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo, kurio suteikiami įgaliojimai dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo</p> <p>- Politiniai debatai</p>	<p>Komisijos rekomendacija teikiama Tarybai, siekiant gauti įgaliojimus Europos Sąjungos ir jos valstybių narių vardu dalyvauti derybose dėl Antrojo papildomo protokolo, priimti derybinius nurodymus ir paskirti Komisiją derybininke.</p> <p>Kaip nurodo Komisija, Sąjunga naudojasi išimtinę kompetenciją tarptautiniams susitarimams sudaryti, jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį (SESV 3 straipsnio 2 dalis).</p> <p>Sąjunga priėmė bendras taisykles, kurios didžiąja dalimi sutampa su numatytais svarstomais Antrojo papildomo protokolo elementais. Tai visų pirma apima išsamų rinkinį priemonių, kuriomis siekiama palengvinti teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose (pvz., Konvencija dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose; Reglamentas 2018/1727 dėl Eurojusto; Reglamentas 2016/794 dėl Europolo; Direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose ir kt.), užtikrinti minimaliuosius procesinių teisių standartus (pvz., Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese; Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese ir kt.) ir duomenų bei privatumo apsaugos priemones (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinų asmenų apsaugos tvarkant</p>	<p>Lietuva iš esmės pritaria dokumentui. Vertinant dėl Direktyvos* ir Reglamento** pasiektą pažangą bei lygiagrečiai svarstomą derybinių įgaliojimų Europos Komisijai suteikimą ES – JAV deryboms*** laikomės nuostatos, kad šie klausimai turi būti sprendžiami kompleksiskai. Derybinio mandato suteikimas Europos Komisijai sudarys prielaidas kiek imanoma mažiau fragmentuoti teisinį reguliavimą, išlaikyti ES standartus bei suteiks derybinei pozicijai politinio svorio.</p> <p>Reiškiamie palaikymą bendrajam dokumento tikslui – išlaikyti teisinio reglamentavimo nuoseklumą, aukštą duomenų apsaugos lygį, ES principų išlaikymą ir kt. Ypač palaikome siekį i Antrąjį papildomą protokolą įtraukti papildomas apsaugos priemones ir atsisakymo pripažinti procesinius dokumentus pagrindus kaip reikšmingas praktiniame lygmenyje nuostatas.</p> <p>(*Direktyva, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės</p> <p>** Reglamentas dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių</p> <p>***Rekomendacijai dėl Tarybos sprendimo, kurio Komisija įgaliojama Europos Sąjungos vardu vesti derybas dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl teisminių institucijų tarpvalstybinės prieigos prie paslaugų teikėjo turimų elektroninių įrodymų baudžiamajame procese).</p>
<p>Council Decision authorising the participation in the negotiations on a second additional protocol to the Budapest Convention.</p>		

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
<p><i>Recommendation for a Council decision authorising the participation in negotiations on a second Additional Protocol to the Council of Europe Convention on Cybercrime (CETS No. 185)</i></p> <p>- Policy debate</p>	<p>asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo; Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo). Išorės lygmeniu Europos Sąjunga yra sudariusi dvišalių Sąjungos ir trečiųjų šalių susitarimų, pavyzdžiui, ES ir Jungtinių Amerikos Valstijų bei ES ir Japonijos susitarimus dėl savitarpio teisinės pagalbos. Šiuo atžvilgiu taip pat svarbūs 2018 m. balandžio mėn. Komisijos pasiūlymai dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų.</p> <p>Komisijos manymu, Antrojo papildomo protokolo sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį. Todėl Sąjunga turi išimtinę kompetenciją derėtis dėl Antrojo papildomo protokolo, kuriuo papildoma Konvencija dėl elektroninių nusikaltimų.</p> <p>Derybiniuose nurodymuose pateikiami pagrindiniai derybų tikslai (užtikrinti, kad sutartos nuostatos būtų suderinamos su ES teise ir valstybių narių prievolėmis pagal ją, taip pat atsižvelgiant į ES teisės būsimą raidą) bei įvardijami konkretūs derybiniai klausimai (ryšys su ES teise ir kitais (galimais) susitarimais; nuostatos dėl veiksmingesnės savitarpio teisinės pagalbos; nuostatos, leidžiančios tiesiogiai bendradarbiauti su paslaugų teikėjais kitose jurisdikcijose; griežtesnės apsaugos priemonės, susijusios su esama tarpvalstybine prieiga prie duomenų; apsaugos priemonės, įskaitant duomenų apsaugos reikalavimus).</p>	

Teisingumo viceministrė
 Irma Gudžiūnaitė
 2019 02 26